

СУТНІСТЬ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним із основних пріоритетів освіти є виховання, мета якого полягає у формуванні морально-духовної, компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, професіонал, порядна людина. Наразі провідною тенденцією виховання є формування системи ціннісних ставлень особистості до соціального і природного довкілля, відтак і до самої себе.

На думку В. Киричок, «ціннісне ставлення до іншої людини – основа гуманного ставлення, позитивно-активне діяльне міжособистісне взаємовідношення, що ґрунтується на повазі до людського життя, усвідомленні його недоторканості, визнанні його найвищою цінністю. Воно проявляється у постійному дотриманні гуманістичних принципів, норм і вимог у взаєминах з людьми, а також в альтруїстичному характері переживань і почуттів; визнанні потреб та інтересів іншої людини, її права на позитивне волевиявлення; орієнтації на позитивне в людях; здатності до морального вдосконалення; постійній спрямованості на іншу людину, повазі її гідності; доброзичливості, довірі, співчутті, співпереживанні, доброти, своєчасній допомозі, доброчесності й милосерді; переживанні глибокого задоволення від безкорисливого піклування про людей; терпимості й толерантності до інших моральних поглядів» [1, с. 991].

Доцільною нам вбачається і послідовність виховання ціннісного ставлення до людини у гуманістичному ключі, запропонована І. Бехом, як така, що відповідає викликам часу і сучасного виховання, що базується на:

- первісній стихійній практиці гуманістичної етики, яка полягає у вияві взаємної людяності, а не жорстокості;
- усвідомленні практики гуманістичної етики до рівня створення людиною гуманістичної картини світу, що виявляється у стійкому переконанні в необхідності взаємної безкорисності, довіри, допомоги, людяності;
- свідомому втіленні гуманістичного світогляду в житті, спілкуванні, взаємодії з оточуючими [2].

У своїх дослідженнях науковці М.Горват, М.Кузьма-Качур зазначають, що в основі ціннісного ставлення людини до світу лежить значущість. Цінність включає життєзначущі предмети, природні утворення й продукти людської діяльності. Включення ціннісного ставлення у структуру особистості дає змогу виявити найзагальніші соціальні детермінанти поведінки, витоки яких слід шукати в моралі, суспільній повсякденній життєдіяльності людини [3, с. 151-152].

Ціннісне ставлення до людини визначається базовими гуманістичними цінностями, серед яких найважливішими є гідність, справедливість, толерантність, відповідальність, що відображають розмаїття людських взаємовідносин і ставлень.

Виховання ціннісного ставлення до людини неможливе без поваги її *гідності*. Гідність – особливе моральне ставлення людини до себе, що виявляється в усвідомленні своєї самоцінності і моральної рівності серед людей; ставлення до людини, в якому визнається її безумовна цінність.

Справедливість визначає людські стосунки і забезпечує певний порядок життя дитини в дитячому колективі, сім'ї, визнання її гідності тощо. Справедливість передбачає неупереджену, об'єктивну оцінку відповідних знань, умінь і навичок молодших школярів та відображає співвідношення між їхніми правами та обов'язками. Важливим виявом справедливості щодо молодших школярів є відсутність улюбленців у класів, рівні стосунки майбутнього вчителя з усіма дітьми та доцільне й обґрунтоване використання стимулюючих методів (заохочення, похвала, зауваження, покарання тощо).

Толерантність характеризується здібністю ставитися із терпінням до інтересів, переконань, вірувань, звичок і поведінки оточуючих. Толерантна людина завжди виявляє ціннісне ставлення до людини незалежно від її переконань, віросповідання, національної приналежності.

Одним із ключових показників ціннісного ставлення до людини є *відповідальність*, що характеризує ставлення до іншого, врахування його потреб, ставлення до обов'язків. Виховання відповідальності у молодших школярів базується на їхньому самостійному виборі, бажанні покладати на себе і виконувати обов'язки, додержувати даного ними слова. Бути відповідальним означає переживати власну значущість, усвідомлювати свою корисність для інших, можливість щось зробити для оточуючих, а також передбачати можливі наслідки своїх дій, у тому числі і негативні. Молодші школярі своєю відповідальною поведінкою підкреслюють свою небайдужість до інших, повагу до майбутнього вчителя, батьків, однолітків. Натомість, безвідповідальність – це непродумані дії, які «здійснюються як-небудь, без урахування наслідків для себе та інших.

Аналіз педагогічної науки і практики дозволив зробити висновок, що *ціннісне ставлення до людини у молодших школярів* – уявлення, усвідомлення та визнання людини найвищою цінністю, що спонукає дітей молодшого шкільного віку до відповідних моральних вчинків та проявляється у повазі людської гідності, справедливості, толерантності, відповідальності.

Відтак, *вихованість ціннісного ставлення до людини у молодших школярів* є результатом цілісного виховного впливу, спрямованого на збагачення кола етичних знань, уявлень, переконань, які через моральні переживання і гуманістичні мотиви реалізуються у відповідних вчинках.

Список використаних джерел

1. Киричок В. А. Ціннісне ставлення. Енциклопедія освіти. Київ. 2008. Юрінком Інтер. С. 991.
2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. Київ. Академвидав, 2012. Серія «Альма-матер». С 256.
3. Горват М. В. Діагностика готовності студентів до виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів, 2017, Наука і освіта. С.151-157.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>